

Polacy za granicą

polska diaspora

- **pojęcie obejmujące wszystkich Polaków, osoby polskiego pochodzenia i wywodzące swoje korzenie z Polski, żyjących poza granicami Polski**

Polonia

- *sensu largo*: ogół Polaków mieszkających poza granicami Polski
- *sensu stricto*: osoby poczuwające się do polskiego pochodzenia i związków z polskością, lecz urodzone poza Polską z polskich emigrantów
- nie używa się tego pojęcia w odniesieniu do ludności etnicznie polskiej autochtonicznej, która znalazła się poza granicami państwa polskiego w wyniku zmiany granic politycznych (głównie dawne ZSRR)
- według danych szacunkowych poza terytorium Polski mieszka do 21 milionów Polaków i osób pochodzenia polskiego

Polonia a Polacy za granicą

POLONIA

- zbiorowość osób urodzonych poza Polską, których przodkowie opuścili Polskę

POLACY ZA GRANICĄ

- polscy emigranci, którzy za granicą znaleźli się niedawno z zamiarem osiedlenia się na stałe
- zesłańcy na Wschód i ich potomkowie
- społeczności polskie na obszarach, które znalazły się poza granicami Polski wskutek zmian granic państwowych

przyczyny powstania polskiej diaspory

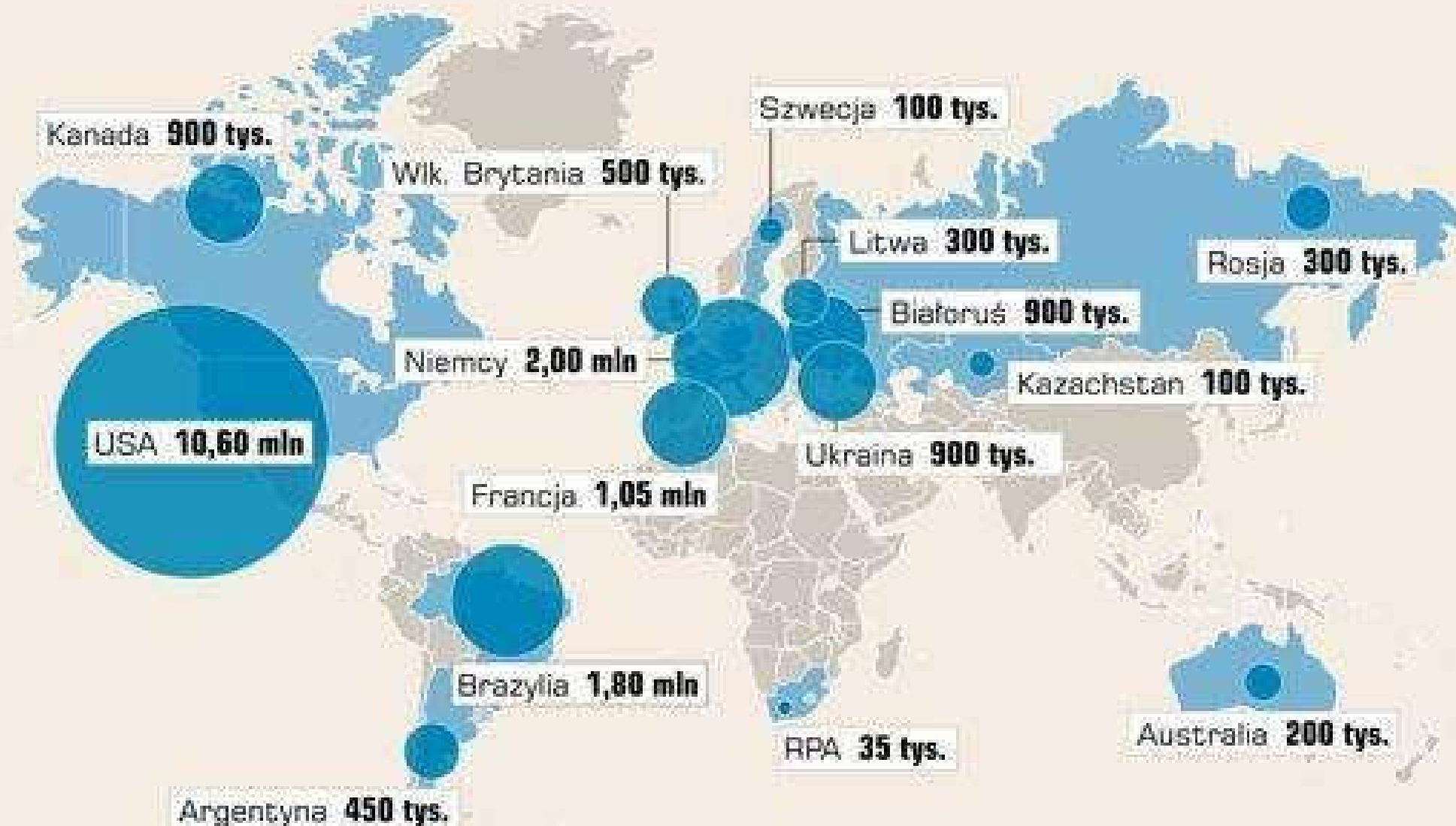
- emigracja ekonomiczna – co najmniej od XIX wieku
- emigracja polityczna (zabory, okupacja niemiecka, PRL)
- wysiedlenia, zsyłki, deportacje (Rosja: np. Syberia, Kazachstan; Niemcy do pracy przymusowej w czasie II w. św.)
- zmiany granic państwowych (ustalenie się granic po 1918 r. i potem po II w. św.)

liczebność polskiej diaspory

- W 2015 roku oceniano, że poza Polską żyje 18–20 milionów Polaków i osób polskiego pochodzenia.
- Jedna trzecia z tej grupy to Polacy urodzeni i ukształtowani w Polsce, reszta to osoby polskiego pochodzenia o różnym stopniu więzi z polskością.
- Polonia i Polacy za granicą plasują się na szóstym miejscu w świecie pod względem liczebności w stosunku do ludności kraju ojczystego.

Polonia na świecie

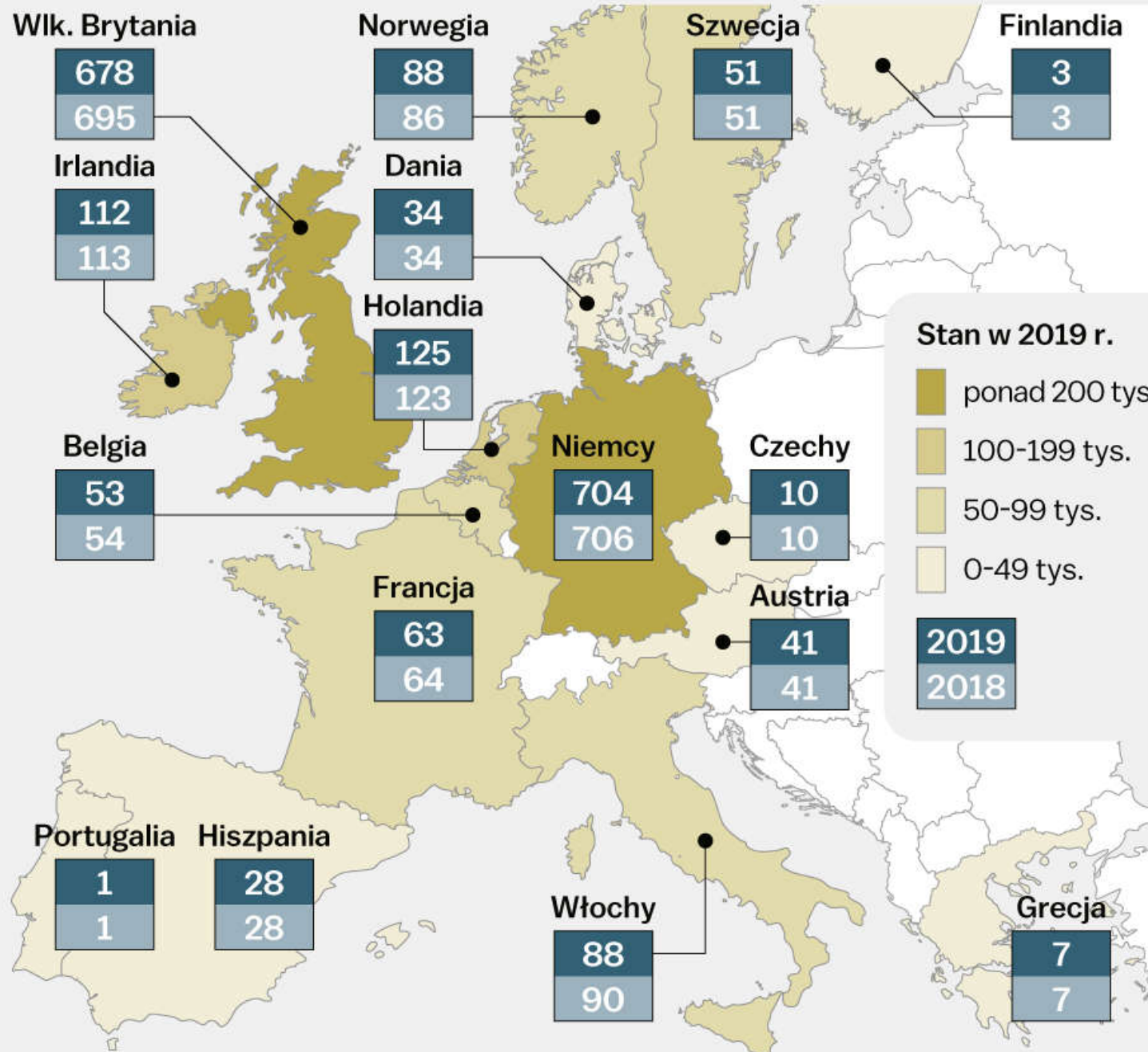
Szacunkowa liczba osób pochodzenia polskiego w wybranych krajach świata*.

Źródło: Wspólnota Polska. *statystyka nie uwzględnia tzw. emigracji zarobkowej od 2004 r.

Polacy na emigracji w Europie w latach 2018-19

Dane w tys., emigracja na co najmniej trzy miesiące

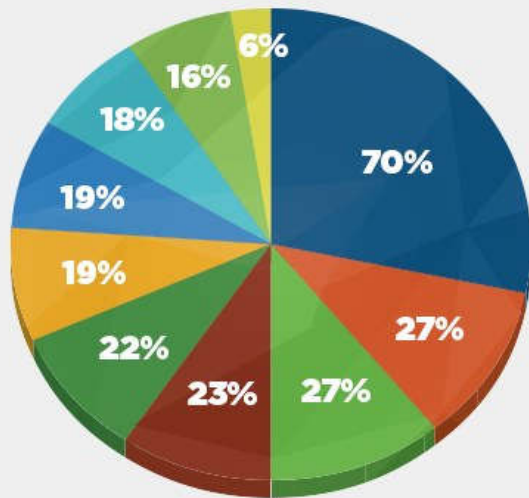
PROFIL POTENCJALNEGO EMIGRANTA

Źródło: Raport "Migracje zarobkowe Polaków V", Work Service

interia

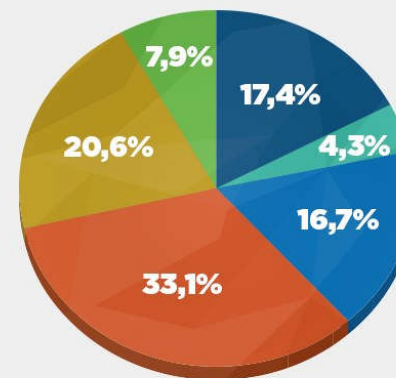
CO SKŁANIA POLAKÓW DO WYJAZDU?

- ▶ wyższe zarobki
- ▶ chęć zwiedzania świata
- ▶ brak odpowiedniej pracy
- ▶ lepsze perspektywy zawodowe
- ▶ wyższy standard życia
- ▶ bliscy mieszkający za granicą
- ▶ lepsze warunki socjalne
- ▶ lepszy system podatkowy
- ▶ bardziej przyjazna administracja publiczna
- ▶ bezpieczniejsze położenie geopolityczne

Źródło: Raport "Migracje zarobkowe Polaków V", Work Service

NA JAK DŁUGO POLACY CHCĄ WYJEŹDZIĆ Z KRAJU?

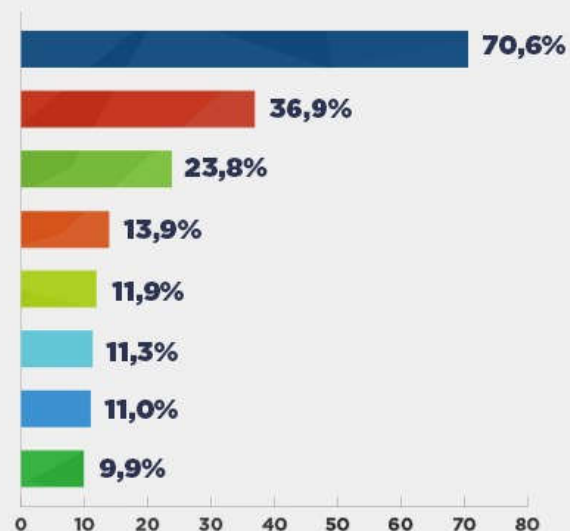

- ▶ około 3 miesiące
- ▶ około pół roku
- ▶ około roku
- ▶ na kilka lat
- ▶ na stałe
- ▶ nie wiem

Źródło: Raport "Migracje zarobkowe Polaków V", Work Service

interia

CO POWSTRZYMUJE POLAKÓW PRZED WYJAZDEM?

- ▶ przywiązanie do rodziny i przyjaciół w Polsce
- ▶ atrakcyjna praca w kraju
- ▶ nieznajomość języków obcych
- ▶ zbyt duże różnice kulturowe
- ▶ małe szanse na znalezienie atrakcyjnej pracy
- ▶ brak środków na wyjazd
- ▶ kłopoty zdrowotne
- ▶ brak kwalifikacji do pracy za granicą

Źródło: Raport "Migracje zarobkowe Polaków V", Work Service

interia

<https://wydarzenia.interia.pl/auto-r/krystyna-opozda/news-polska-emigracja-kto-najczesciej-chce-opuscic-nasz-kraj,nId,2331221>

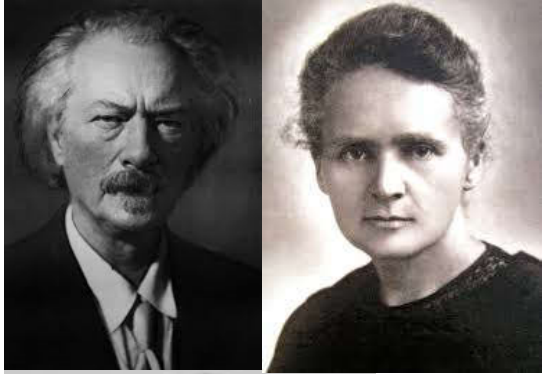
tożsamość Polaków poza granicami

- **polskość sentymentalna** – świadomość polskiego pochodzenia, ale bez aspiracji do przynależności narodowej (np. Syberia)
- **polskość zagrożona** – akcentowanie polskości przyjmuje formę bardzo intensywną i tradycyjną, często jest manifestacyjne i emocjonalne; wiąże się z naporem nacjonalistycznej kultury danego środowiska/państwa (np. Litwa)
- **polskość rezydualna** – polska kultura nie mogła się rozwijać, ale pozostała świadomość pochodzenia, wyrażająca się w akcentowaniu polskich nazwisk, polskiej przeszłości i pochodzenia, zarówno w linii ojca, jak i matki (np. Kazachstan)
- **polskość ograniczona** – słabe poczucie polskości głównie ze względu na brak polskiego szkolnictwa w przeszłości (np. Białoruś)
- **polskość zakonserwowana** – swoiste skanseny polskości

rola polskiej emigracji

- podtrzymywanie polskiego języka i kultury za granicą
- integrowanie w odniesieniu do różnych fal emigracyjnych
- wkład polskiej emigracji w odzyskanie niepodległości 1918 r.: np. walki ok. 200 tys. rzeszy Polaków w armii amerykańskiej, udział polskich emigrantów w Niemczech w tworzeniu Armii Polskiej we Francji, a później w powstaniu wielkopolskim i powstaniach śląskich, działalność polskich komitetów - Szwecja, Brazylia
- walka z okupantem niemieckim i radzieckim w czasie II wojny światowej
- podtrzymywanie tradycji niepodległościowych i politycznych (tradycje II Rzeczypospolitej) w czasie PRL
- odkrycia polskich naukowców za granicą przyczyniają się do postępu cywilizacyjnego i rozstawiają Polskę w świecie
- wkład w kulturę polską i światową Polaków za granicą

wkład emigracji w polskie życie narodowe

- **Ignacy Jan Paderewski** – wybitny pianista, polityk (uczestnik rozmów dot. odzyskania przez Polskę niepodległości, premier II RP)
- **Maria Curie-Skłodowska** – naukowczyni: fizyka i chemia; laureatka Nobla 1903 i 1911
- **Jan Nowak-Jeziorański** – pisarz, polityk, działacz Radia Wolna Europa
- **Jerzy Giedroyc** – polityk, kulturalny działacz emigracyjny; założyciel Instytutu Literackiego we Francji
- **Czesław Miłosz** – poeta, pisarz; literacki lauret Nobla 1980
- **Ryszard Kaczorowski** – ostatni Prezydent RP na uchodźstwie
- **Jacek Kaczmarski** – prozaik, poeta, bard; pracownik Radia Wolna Europa, kulturalny działacz na emigracji po stanie wojennym
- **Agnieszka Holland** – reżyserka i scenarzystka teatralna i filmowa; tworzy głównie na Zachodzie; zdobyła wiele nagród na festiwalach filmowych

mity polskiej emigracji

- Polacy, którzy wyjeżdżają, to „populacja stracona dla kraju”
 - jedynie 30% zakłada to, że zapanuje za granicą
- Tracimy ludzi z wyższym wykształceniem
 - osób z wyższym wykształceniem utracilibyśmy relatywnie najmniej
- Wyjeżdża większość polskich hydraulików
- Emigranci przysyłają rodzinom pieniądze, które w widoczny sposób powiększają krajowe wydatki konsumpcyjne
 - transferowane do kraju środki emigrantów przekładają się na zaledwie 1,3% większą konsumpcję w skali kraju
- Brexit miał sprawić, że wielu emigrantów wróci z Anglii
- Wystarczy, żeby w Polsce była praca, żeby emigranci wrócili
 - w każdym z krajów, które są głównymi kierunkami emigracji, płaca minimalna jest wyższa niż poziom średniego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw, którego nie zarabia przecież 2/3 Polaków
- Najlepiej byłoby, gdyby cała emigracja wróciła tak szybko, jak się da
 - gdyby nagle emigracja zarobkowa skurczyła się tylko o milion, doświadczilibyśmy dwóch zjawisk:
 - wzrostu liczby bezrobotnych o co najmniej pół miliona – stopa bezrobocia rejestrowanego mógłby podskoczyć nawet o połowę (2 do 3 punktów procentowych);
 - zatrzymania się wzrostu płac, czyli ich dewaluacji w sytuacji

sprawy Polaków za granicą

- wspieranie kultury i języka polskiego, istniejącego szkolnictwa polskiego, prasy, polskich organizacji za granicą:
 - Ministerstwo Spraw Zagranicznych we współpracy z ambasadami, konsulatami i instytutami kultury polskiej
 - Senat RP
 - media, np. TVP Polonia
 - organizacje pozarządowe, np. lubelska *Fundacja Pomocy Szkołom Polskim na Wschodzie im. Tadeusza Goniewicza*
 - instytuty badawcze

Karta Polaka

- dokument potwierdzający przynależność do Narodu Polskiego, wydawany osobom pochodzenia polskiego zamieszkałym za polską wschodnią granicą (w byłych republikach ZSRR)
- podstawą prawną wydawania jest ustawa z dnia 7 września 2007 r. o Karcie Polaka
- nie oznacza nadania obywatelstwa polskiego
- ważna przez okres 10 lat od dnia przyznania, po czym istnieje możliwość jej przedłużenia – wniosek należy złożyć nie wcześniej niż 6 miesięcy przed upływem terminu jej ważności
- posiadacz Karty Polaka w Polsce ma szereg uprawnień o charakterze socjalnym i gospodarczym

Karta Polaka

- Warunkiem uzyskania Karty Polaka jest deklaracja przynależności do Narodu Polskiego oraz **posiadanie obywatelstwa któregoś z krajów byłego ZSRR**.
- Kartę Polaka może otrzymać obywatel Armenii, Azerbejdżanu, Białorusi, Estonii, Gruzji, Kazachstanu, Kirgistanu, Litwy, Łotwy, Republiki Mołdowy, Federacji Rosyjskiej, Tadżykistanu, Turkmenistanu, Ukrainy lub Uzbekistanu.
- Osoba składająca wniosek o Kartę Polaka winna wyrazić swój związek z Polską poprzez znajomość języka polskiego i wykazać się chęcią kultywowania polskiej tradycji, kultury i zwyczajów.

Karta Polaka – uprawnienia

- otrzymanie bezpłatnej rocznej wizy krajowej
- osiedlenie się w Polsce (karta stałego pobytu), a po roku otrzymania obywatelstwa polskiego
- uczęszczanie do polskich szkół i uczelni na takich samych zasadach jak obywatele polscy oraz korzystanie z ułatwień w uzyskiwaniu stypendiów
- podejmowanie pracy i prowadzenie działalności gospodarczej w Polsce na takich zasadach jak obywatele polscy
- korzystanie z ulgi na przejazdy środkami transportu kolejowego
- korzystanie z bezpłatnego wstępu do muzeów państwowych
- korzystanie z nieodpłatnej opieki lekarskiej w nagłych przypadkach

repatriacja

- powrót do kraju ojczystego osób, które wskutek różnych przyczyn znalazły się poza jego granicami
- reguluje ją **ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji**

bibliografia

- <https://pl.wikipedia.org/wiki/Polonia>
- <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Polonia-emigracja-i-Polacy-w-swiecie;3959692.html>
- <https://pisarze.pl/2019/07/09/artur-curylo-od-przymusu-do-wyboru/>